

Andrea Lundqvist
Verksamhetsledare

Barn- och utbildningsnämnden

Gröna nyckeln, en arbetsmodell på Naturskolan utifrån en barnkonsekvensbedömning

Hid nr:

BAKGRUND

Naturskolan Österlen startade sin verksamhet höstterminen 2015 med en målsättning att bidra till att ge elever i grundskolan i Simrishamns kommun ytterligare förutsättningar att tillägna sig ny kunskap, främst inom ämnet biologi, men alla skolämnen berörs. Naturskolan kompletterar undervisningen i skolan och är ett extra stöd och ger inspiration för elever, som skolan har svårt att motivera.

INLEDNING

Syftet med förslaget till en modell för Gröna nyckeln är att kommunens elever ska få en lustfylld, värdefull, likvärdig och verklighetsanknuten undervisning med utgångspunkt i naturen genom utomhuspedagogik.

Definition av utomhuspedagogik:

- Undervisningen flyttas från klassrummet ut i samhället, och kan ske såväl i staden som i naturen.
- Undervisningen bygger på ett växelspel mellan sinnlig och praktisk kunskap och teoretisk kunskap.
- Platsens betydelse för lärande spelar en central roll.

Syftet med Gröna nyckeln är att

- bidra till en ökad måluppfyllelse i skolan.
- förmedla inspiration och kunskap för att nå ett hållbart samhälle.
- ge elever verktyg för att kunna ta ställning i frågor som rör miljö och samhälle.
- bidra till att ge elever ett lustfyllt och undersökande arbetssätt där alla sinnen aktiveras.
- främja demokratiska värderingar och människors lika värde.
- bidra till att elever förstår sin omvärld och kan se sammanhang.

Det övergripande syftet är att stärka barn och elever som tänkande individer och ge dem verktyg för att bidra till en hållbar utveckling, ekologiskt, ekonomiskt och socialt.

KARTLÄGGNING

Naturskolans arbete baseras på aktuell lagstiftning, läroplanen (Lgr11), barnkonventionen, samt kommunens mål.

Skollagen

1 kap. 4 § SL ...Den (skollagen) ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära... I utbildningen ska hänsyn tas till barns olika behov. Barn ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens förutsättningar att tillgodöra sig utbildningen. Utbildningen syftar också till att främja barns personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarsställande individer och medborgare.

1 kap. 8 § SL. Alla ska....ha lika tillgång till utbildning i skolväsendet....

1 kap. 9 § SL. Utbildningen... ska vara likvärdig.... 1:9

1 kap. 10 § SL. I all utbildning... som rör barn ska barnets bästa vara utgångspunkt....

1 kap. 11 § SL. För varje skolform... ska gälla en läroplan.... Den ska också ange mål och riktlinjer för utbildningen...

3 kap. 3 § SL. Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser...

Läroplanen (Lgr11)

Enligt läroplanen är en viktig uppgift för skolan att ge överblick och sammanhang. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt vilja till att pröva egna idéer och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar ett förhållningssätt som främjar entreprenörskap.

Enligt läroplanen ska eleverna genom ett miljöperspektiv få möjligheter både att ta ansvar för den miljö de själva direkt kan påverka och att skaffa sig ett personligt förhållningssätt till övergripande och globala miljöfrågor. Undervisningen ska belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för

att skapa hållbar utveckling. Även hälso- och livsstilsfrågor ska uppmärksammas i skolan.

Skolans mål är att eleverna:

- visar respekt och omsorg för såväl närmiljön som miljön i ett vidare perspektiv.
- får kunskaper och förutsättningar för en god miljö och en hållbar utveckling.
- får kunskaper och förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan, miljön och samhället.

Barnkonventionen

Enligt barnkonventionens grundprinciper

- har alla barn samma rättigheter och inget barn får diskrimineras, artikel 2
- ska barnets bästa komma i främsta rummet, artikel 3
- har barnet rätt till liv, överlevnad och utveckling, artikel 6
- har barnet rätt att uttrycka sin åsikt. Vuxna ska lyssna, beakta och återkoppla till barnet, artikel 12.

Enligt artikel 29 ska barns utbildning bland annat syfta till att utveckla respekt för närmiljön.

Kommunens mål

I Simrishamns kommuns vision från 2012 heter ett av tre strategiska utmaningsområden Demografi. Detta beskriver hur kommunen kan säkerställa att människor vill leva, verka och bo i kommunen. Utan unga – ingen långsiktig tillväxt. Kommunen vill: *Kommunens skolor ska ge eleverna de bästa möjligheterna och kunskap att utvecklas. Medarbetarna är nyckeln. Verksamheten inom förskolan, skolbarnomsorg och skola ska präglas av likvärdighet och ge alla barn och unga samma förutsättningar till lärande.*

Kommunfullmäktige har utifrån Visionen valt bl.a. följande övergripande mål, antaget 2016-01-25: *Kommunen ska medverka till att minska miljöbelastningen och klimathoten.*

Barn- och utbildningsnämnden har för 2016 fastställt bl.a. nämndsmålen att *10 % av kommunens elever ska ha deltagit i en marin aktivitet och att en utredning om förutsättningar och villkor för en Naturgaranti, som ska omfatta alla barn och elever, ska färdigställas under första halvåret 2016.*

Ett av kommunens fokusområden 2017 är att kommunen ska medverka till att minska miljöbelastningen och klimathoten. Till detta fokusområde föreslås barn- och utbildningsnämnden koppla målet: *Naturskolan Österlen ger elever i grundskolan mer kunskap om miljön.*

Kunskap och forskning

Det är en allmän uppfattning att barn mår bra av att vara utomhus och att röra på sig. Det finns gott om studier som stärker denna uppfattning och som visar vilken resurs naturen är för vår hälsa och förmåga att lära.

Studier visar att:

- elever som undervisas i en naturlig miljö presterar bättre i matematik, naturvetenskap, läsning och samhällskunskap. Dessutom visar de större motivation för naturvetenskap.(1)
- ökad fysisk aktivitet har påverkan på skrivförmåga, läsförmåga, rumsuppfattning och taluppfattning.(2)
- utomhuspedagogik ger ökat självförtroende, bättre förmåga att fatta beslut och samarbetsförmåga.(3, 5)
- utomhuspedagogik förbättrar elevers sociala relationer på flera sätt, bland annat genom ökad aktivitet.(3)
- det är viktigt att få barn intresserade av naturbaserade aktiviteter tidigt för att få en förståelse och engagemang för natur och miljö som vuxna. Detta är en grundförutsättning för en hållbar utveckling.(4,7)
- vistelse i naturen bland annat minskar aggressioner, ger bättre sömn och låter hjärnan återhämta sig.(4,5)
- utomhuspedagogik ökar koncentrations- och inlärningsförmågan.(5)
- tillgång till naturområden behövs för att utveckla en förståelse för ekologiska samband och en ekologisk medvetenhet.(6,7)

Elevernas åsikter

I samtal med elever från Korsavadsskolan, berättade eleverna att de tycker att det är bra med utomhuspedagogik och att de gärna skulle vilja få in mer utomhuspedagogik i skolan. De vill även få in utomhuspedagogik i fler ämnen än i biologi. Ibland är det svårt att bibehålla koncentrationen och då hade det varit skönt att exempelvis få räkna matte praktiskt utomhus. De tror också att de skulle lära sig mer då.

Eleverna tycker att det är bra om de får besöka naturskolan varje år och att besöken sprids ut över året. Det skulle vara tråkigt att komma samma årstid hela tiden. Det är bra om alla inom en årskurs besöker naturskolan ungefär samtidigt. Det är bra om temat är det samma för alla klasser inom varje årskurs, men det vore bra om det finns variation inom temat. Vissa klasser är kanske mer teoretiska, medan andra vill arbeta mer praktiskt.

Lärarnas åsikter

I samtal med lärare som undervisar i grundskola/gymnasium uttrycktes de följande åsikter.

”Det ligger stora mervärden i att förlägga undervisning utomhus. Hållbar utveckling genomsyrar alla kursplaner oavsett ämne. Det är en bra idé att varje årskurs får sitt upplägg och att eleverna under sin grundskoletid ska kunna uppleva hela året på naturskolan. Det ger barnen något att längta efter.”

”Det är bra om vi i sarskolan får komma många gånger. Helst tre gånger per termin. Det ska inte gå för lång tid mellan besöken. Vi uppskattar naturskolan väldigt mycket.”

Naturskolans resurser

Naturskolan kan utifrån dagens bemanning ta emot klasser tre dagar i veckan. Övriga dagar används till planering av pedagogiska program, materialvård, dokumentation och administration, möten, övriga projekt, med mera. Under ett läsår kan Naturskolan Österlen ta emot c:a 90 klasser.

Från förskoleklass till och med årskurs 9 finns idag 74 klasser vid den kommunala skolan i Simrishamn kommun. Det finns även 4 klasser i grundsarskolan.

Under naturskolans högsäsong (maj, augusti, september) kan det finnas möjlighet att ta emot fler grupper varje vecka.

Naturskolan Österlen är en resurs för alla lärare och klasser i Simrishamns kommun, från förskola till och med gymnasium.

BEDÖMNING OCH FÖRSLAG

Utifrån aktuell lagstiftning, läroplanen, barnkonventionen, elevers åsikter, lärares åsikter, aktuell forskning och utifrån de resurser som finns idag, föreslås följande:

- Alla elever från förskoleklass till och med årskurs 9 gör ett besök på naturskolan varje år inom ramen för Gröna nyckeln. I mån av tid är klasserna välkomna fler gånger.
- Alla elever inom samma årskurs besöker naturskolan under samma period och få ta del av samma pedagogiska program.
- Grundsarskolan, gymnasiesarskolan erbjuds tre besök per år, då de kan behöva mer tid för att tillgodogöra sig ny kunskap.

Med detta upplägg får alla elever se årstidsväxlingarna i naturen, vilket är en central del i innehållet i ämnet biologi (Lgr 11). Elever kan också byta skola inom kommunen utan att gå miste om viktig undervisning.

Vidare föreslås Naturskolan Österlen

- kunna erbjuda lärarlag utbildning i biologi och utomhuspedagogik.
- kunna erbjuda stöd för grupper som kan vara i behov av extra insatser, såsom sarskola, klasser med många nyanlända och klasser med problem inom gruppen.

- kunna erbjuda förskolor uppsökande verksamhet, vilket innebär att en pedagog från naturskolan besöker förskolorna och ger pedagogerna hjälp att själva bedriva utomhuspedagogik. Detta kan även ske på skollov.
- kunna erbjuda förskolor besök på naturskolan.
- erbjuda gymnasieskolor utomhuspedagogik och att själva boka besök när det passar in i deras undervisning.
- bedriva integrationsprojekt.

Förslaget har tagits fram i samarbete med Naturskolan Österlens naturskolegrupp, som består av pedagogrepresentanter från barn- och utbildningsnämndens olika skolverksamheter.

KOSTNAD OCH FINANSIERING

Kostnad

Kostnader för Gröna nyckeln ligger i lokalhyra, material, transport samt personalkostnad. Personalkostnaden fördelas med 50 % administration och 50 % arbete med olika grupper enligt beskrivning ovan. Transport till och från Naturskolan Österlen innebär olika utgifter för skolenheterna.

Finansiering

Gröna nyckeln kan finansieras antingen med av en del av grundbeloppet, eller med ett anslag. I det senare alternativet utgår kompensation till fristående skolor. Dessa kan boka besök på naturskolan och betalar då motsvarande summa. Därmed försäkras likvärdigheten. Även skolor från andra kommuner kan boka besök i mån av plats. Kostnaden för transport till Gröna nyckeln vid Naturskolan Österlen faller inom ramen för finansieringen av Gröna nyckeln och kommer att betalas centralt från barn- och utbildningsförvaltningen. Detta för att stärka likvärdigheten. Transportkostnader för Gröna nyckeln-besök tas av grundbeloppet, alternativt ingår i anslaget.

Förslag

Barn- och utbildningsnämnden föreslås fastställa beskrivna modell för Gröna nyckeln.

Ewa Kristensson
Barn- och utbildningschef

REFERENSER

1. Space and Place – Perspectives on outdoor teaching and learning, E. Fägerstam, Department of Behavioural Sciences and Learning, 2012
2. 7 Utemiljöer för barn och unga vägledning för planering, utformning och förvaltning av skol- och förskolegårdar, Boverket och Movium, 2015
3. Beyond barriers to learning outside the classroom in natural environments, Kings college London, 2010
4. Frisk I naturen – ett nordiskt projekt, www.friskinaturen.org
5. Friskare, gladare och smartare med utomhuspedagogik? H. Ekvall, E-L. Larsson (red.) Göteborgs botaniska trädgård, 2012
6. Lärmiljöer i grönområden, A. Wholin, Institutionen naturgeografi och kvartärgeologi, för Stockholms universitet, 2012
7. Den nyttiga utevistelsen? – Forskningsperspektiv på naturkontaktens betydelse för barns hälsa och miljöengagemang. F. Mårtensson et al, Naturvårdsverket, 2011